

v šent Juriju. Po pozivu o snovanju narodne socialne zveze vseh nepolitiških društev prečita tajnik zapisnik zadnjega sestanka, ki se sprejme. Tovariš Brinar prevzame proučevanje o izpremembi „Zvezinih“ pravil prostovoljno, očemer nam prihodnjič poda rezultat svojega razmotrivanja.

Ker imamo vsestranske obveznosti napram „Zvezi“, „Zavezi“ in „Lehrerbundu“, a tudi društvo ne more biti brez denarja, se je soglasno sklenilo povišati letnino na 4 K. To v znanje vsem tovarišem, ki niso bili pri obnem zboru navzoči. — Krajnemu šolskemu svetu celjske okoliške šole se izreče zahvala za prepustitev prostora za naša zborovanja.

Nato se prečita letno poročilo, ki se z odobravanjem sprejme.

Tajnikovo letno poročilo se glasi:

Za nami je zopet društveno leto! Samozavest, da nismo držali rok križem in gledali mirno v bodočnost, nam plačuje danes delo in trud. Po zakonu skupnosti: vsi za enega, eden za vse, se je vršilo naše delo v blagor in procvit našega stanu. Bili so nam prazniki naši sestanki, kjer smo si bistrili nazore, krepili značaje, kjer smo si črpali novih moči za naše težavno delo. Saj nikjer ne najdeš lepše utehe v svojih skrbipolnih urah kakor pri bratu tovarišu, ki ti z dobrim nasvetom in s staro izkušnostjo celi rane, ki jih seka kruto življenje.

Oklonimo se torej vedno z resnobno delovanjem v društvu, da nam bodo uspehi sladili trud in novi nazori mladili dušo.

Tu-le kratka slika našega društvenega delovanja!

V minulem društvenem letu je bilo šest zborovanj, ki so se vsa vršila v navadnih prostorih deške okoliške šole v Celju. Teh zborovanj se je udeležilo 210 članov, pride torej na vsako zborovanje povprečno po 35 zborovalcev. Sestanku dne 7. julija je prisostovalo več tovarišev iz sosednjega laškega učiteljskega društva, ki so nam vrtili poset. Več članov našega društva se je udeležilo važnega učiteljskega zborovanja v Poljčanah, kjer je tovariš Pesek razvijal svoje misli o delovanju izven šole.

Naše društvo šteje: 1 častnega člana, 78 rednih in 9 podpornih članov. — Kruta smrt nam je pobrala vrliga tovariša A. Žagarja iz Petrovč, prizanesla tudi ni tovarišu Leskovarju iz Nove cerkve. Omenjamo pa tudi pokojne tovariše, ki so bili kolikortoliko v stiku z našim društvom: predvsem po vsem slovenskem znanega in za stanovske pravice se borečega Vekoslava Strmška iz St. Petra na M. s., dalje Blaža Kropēja, nadučitelja na Zidanem mostu, in Radoslava Škofleka, nadučitelja v p. v. Vojniku.

S posebnim zadovoljstvom beležimo, da se je ustanovilo že zdavnaj potrebno učiteljsko društvo za laški okraj, ki se kaj lepo razvija. Zaradi ustanovitve tega društva nam je bilo predlagati naslov našemu društvu v „Učiteljsko društvo za celjski okraj“.

Spomniti se nam je impozantnega shoda štajerskih učiteljev slovenskih in nemških v Gradcu dne 2. februarja 1907, kjer smo morali gospode deželne očete opomniti, da nam je treba večjih kosov kruha, kakor pa so jih blagovolili rezati dozdaj. Po deželnih očetih predto spečenem kruhu so pri rezanju s krhkim nožem odletele le drobtinice, katerih so bile deželne večinoma mlajše osebe med učiteljstvom, češ, starejšim je bil itak prej čas prihraniti toliko, da si lahko privoščijo sami potice za stare zobe. A učiteljstvu je zopet zasijal up po boljšem gmotnem stanju, ko je vse avstrijsko učiteljstvo v številu 50.000 po svojih zastopnikih na Dunaju zahtevalo, naj država pozabi le nekaj prispevkov za kanone in širilec prosvete pomaga do boljšega kruha. Tovariš Krajnc (Celje), ki je bil pri shodu na Dunaju, nam je o tem zborovanju natančneje poročal, tako tudi tovariš Voglar. Poslali smo tudi potom „Zaveze“ na Dunaj resolucijo, v kateri smo zahtevali, naj se § 55. drž. zak. izpopolni s sledečim dostavkom: Najmanjša plača naj bo ona, ki jo dobivajo po vsakokratnih zakonitih določbah c. kr. uradniki štirih najnižjih plačilnih razredov.

Seveda trdijo naši klerikalni nasprotniki, zlasti ob času volitev, da imajo učitelji bogve-sikako masne plače. Da je torej treba ljudstvu obzorje v mišljenju še precej razširiti, je prav dobro označil tovariš Kveder v svoji razpravi „Kaj je osobito naša dolžnost?“ To je bilo v minulem letu eno najmenitnejših predavanj, na katerem je predavatelj prav praktično pokazal, kako se naj vrši podrobno delo med narodom. Želimo, da tov. Kveder tudi v bodočem letu večkrat zastavi svoje čile moči v prid nam in našemu narodu. — To predavanje je rodilo priporočilo delegatom, da „Zavezo“ opozore, da družba sv. Mohorja izda brošuro, v kateri se ljudstvo pouči o svojih pravicah. — Tov. Fr. Krajnc pa je dostavil predlog, naj S. Š. M., ki ima skrbeti za dobre šol knjige, oziroma da iz teh odpravi pomanjkljivosti, stopi v dotiko z „Zavezo“, ki naj razpiše nagrade za dobre sestavke kulturno-zgodovinskega značaja.

Ravnatelj gospod Lapajne je predaval o slovenskem združništvu ter nas navduševal za delovanje pri njem. — Sklepali smo tudi nasvetovati direktoriju „Zaveze“, naj ukrene potrebno, da bi se preselilo uredništvo „Tovarišev“ v Ljubljano; sklep se ni izvršil. — „Dmovina“ nas je hotela okrestati, da smo premalo

narodni, a povedali smo ji v brk, da je nato utihnila. Mnogo se je razpravljalo tudi o odseku za izvenšolsko delovanje v smislu Peskovega referata v Radovljici. Izvolil se je potrební odsek, ki bo, to upamo, šel s trdnjo voljo in jekleno vztrajnostjo na podrobno delo.

To se je storilo v okvirju društva in z našimi močmi. A naše moči bi bile le slabe, da bi jih ne vodila in edinila spretnost našega tov. predsednika. Če se ne motim, ozira se danes ponosno na desetletno plodonosno delovanje kot predsednik našega društva, ki pod njegovim spretnim vodstvom prednjači vsem društvom na Spod. Štajerskem in iz katerega se je izcimila štajerska „Zveza“. Nehvaležnost bi bila, da bi se našega tovariša ne spomnili ob ti priliki!

Obrnimo pogled v bodočnost! Odsek za izvenšolsko delovanje je izvoljen, treba mu bo krepko na delo. A ta odsek ne more vsega sam opraviti. Treba mu je vrlih pomočnikov. Vsak, kdor čuti in misli pošteno in napredno, vsak, ki ima nekaj trdne volje, posveti svoje sile delu za narod in s tem za njega boljše bodočnost. Naš narod je treba oti iz rok črnega reakcionarstva, treba ga je oti grabeljivega zaslužjenja prostih misli in svobode, odpirati mu je oči, da izprevidi hinavščino tistih ljudi, ki ga hočejo izmозgavati do kosti. Delajmo — polagoma, a vztrajno za prosveto naroda!

Za napredek: vsi na krov!

Tovarišica blagajničarka poda letni račun, ki izkazuje 24221 K prejemkov in 16134 K izdatkov, torej gotovine 8087 K. Pregledovalca računov, tovarišica Kordisch in tov. Pristovšek, sta našla račune v redu; tovarišici blagajničarki se izreče za njeno vestno delovanje v prid gmotnemu društvenemu stanju zahvala.

Odbor je večinoma isti kakor lansko leto, le tovarišica blagajničarka je odločno odklonila sprejeti odborniško mesto. Odbor je sledeči: Armin Gradišnik, predsednik, Celje; Anton Petriček, podpredsednik, Zalec; Rudolf Wudler, tajnik, Grize; Nika Kosijeva, blagajničarka, Teharje; Josip Žagar, knjižničar, Celje; Rajko Vrečar, pevovodja, Zalec; Franjo Krajnc, Celje, in Ivan Logar, Zidanmost, odbornika.

Društvo je naročnik „Ljublj. Zvona“, član „Slov. Šol. Matice“ in nanovo član „Glasbene Matice“. Drugih časopisov si za zdaj društvo ne naroči, pač pa si nabavi od slučaja do slučaja kako prav dobro knjigo.

Proti koncu zborovanja se je vnela nad vse živahna razprava, kako spraviti čisto novo življenje v društvo. Ako hočemo to doseči, je treba, da se poprimemo dela vsi po svojih močeh, ne pa zvaliti vsega dela na rame predsednikov in par drugih članov. Roke križem držati in gledati, kako se drugi pehajo, vrh tega pa še zabavljati (in nikake pozornosti obračati dnevnemu redu), to je lahko. Vsakega posameznika je dolžnost, skrbeti za prenovljeno življenje v društvu.

Ker je še mnogo članov v celjskem okraju, ki se niso člani nobenega učiteljskega društva, je treba natančno pregledati imenik vseh članov ter pozvati nečlane takoj, da pristopijo ali našemu društvu ali pa — nemškemu. Slepomišenja ne maramo, učitelj bodi odkrit značaj, ki ne obrača plašča po vetru. Da bomo na jasnem, bo odbor tozadevno vse potrebno ukrenil.

Tovariš Stukelj predlaga, naj bi društvo zborovalo tudi o počitnicah, a zato naj bi odpadlo zborovanje v mesecu decembru in januarju. Godi se, da o najlepšem času zaradi velikih počitnic nimamo po štiri mesece nikakega zborovanja; a časa za tako imamo pa dovolj.

Tov. Žagar predlaga, naj se odbor sestane vsak mesec, ki se vedno prej posvetuj o potrebnih društvenih zadevah in svrhu živahnejšega delovanja v društvu. Imenovani omenja tudi, da spi vprašalna skrinjica spanje pravičnega, a pri našem delovanju v šoli se nam vsili vse polno vprašanj, ki bi jih lahko rešila vprašalna skrinjica v razgovoru s tovariši.

Tovariši, krepko torej na noge ter delajmo vsi v prenovljenje društvenega življenja!

Prihodnje zborovanje se vrši 9. februarja v Celju. Pred zborovanjem se sestane najkasneje ob 9. uri socialni odsek, potlej pa odbor.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okoličje je imelo dne 9. t. m. sestanek v dvorani Trgovsko-izobraževalnega društva. S svojo navzočnostjo so nas razveselili prof. dr. Merhar, c. kr. okr. nadzornik g. Nekerman in par akademikov. Prošle počitnice je bil na univerzi v Gradcu tečaj za učitelje, ki se ga je udeležila tudi predavateljica A. Svagelj, učiteljica v Bazovici. Vtiske, ki jih je dobila, poslušajoč predavanja docenta dr. O. Eberstahla o šolski higijeni, nam je podala v lepem poročilu, ki je izvalo presrečno priznanje. Govorila nam je o strašnih sovražnikih človeštva, o bacilih in bakterijah in po teh provzročitelih boleznih in kako se je proti tem boriti posebno v šoli. Omenila je najnavadnejše kužne bolezni v šolski dvorani, kakor ošpice, škrlatico, difteritis (davič), legar (vročinski bolezni), oslovski kašelj, kugo in tuberkulozo. Opozarjala nas je na naravno in umetno razsvetljavo, na higijenične zahteve, kratkovidnost, šolski zrak in prah, ventilacijo in kurjavo. Kratkovidnost ni danes redka prikazen, in kratkovidni otroci prvega razreda še manj vidijo v višjih razredih. S takimi učenci ne v prve, ampak v zadnje klopi, oko naj se vadi gledati od daleč. Če pa ni mogoče vztrajati, naj se preskrbi takemu učencu naočnike. Da se škodljivi prah ne driguje, naj se poskrbi za pljuvalnike, a podovi naj se mažejo z oljem, ker z dihanjem pridejo največ bakterij in bakterij v naše telo. To so tako mala bitja, da jim je milimeter prevelika mera in da ima v mm³ milijon takih glivice dovolj prostora. Mraz jim ne škoduje, toplota je njih sovražnik, zato so solnčna bivališča in solnčne šole veliko vredne. Najuspešnejše orožje za zatiranje teh škodljivcev pa je snaga, zato naj se zahteva od učenca, da bo povsem snažen. Kako pa zahtevati od matere, če jo uboštvo prisili, da ne more storiti vsega, kar je potrebno, ali pa še hujše, če se sama mati ni učila snage? V tem slučaju naj pripomore šola, da se uvedejo šolske kopelji. Privadilo bi se tako učence snažnosti, katera navada bi jim gotovo ostala za vse življenje. Da bodo pa telesa naših učencev lepo razvita, se je izjavila tudi za uvedbo higijeničnih šolskih klopi in telovadnic. Po predavanju je bila pevka vaja. Bodoči sestanek bo v četrtek, dne 6. februarja 1908, v ravnostih prostorih. Predaval bo Ferdo Plemič o temi „Morala in otrok“. Do snidenja!

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Srednješolski vestnik.

**** Društvo slovenskih profesorjev** ima v nedeljo, dne 2. februarja, ob pol 10. uri društveni sestanek v restavracijskih prostorih „Narodnega doma“ v Ljubljani. Na dnevnem redu je razgovor o nameravani reformi srednjih šol.

**** Šolska anketa v naučnem ministru.** Pri anketi o srednjih šolah je naučni minister dr. Marehet kazal na vrsto reform, ki bi jako dvignile praktično ceno sedanje, jako pomanjkljive srednješolske vzgoje. Minister je pokazal zlasti na to, da je želeli, da se odstrani vse po nepotrebnem obremenjujoče učivo, da se omeji slovnisko poučevanje klasiških jezikov, da se izpremeni učni načrt nemščine kakor učenega jezika, da se zmodernizuje poučevanje zgodovine na tak način, da bi se jemalo več ozira na gospodarsko in kulturno zgodovino, da se v zadnjem razredu uvede sociologija, da bi bila reformirana matematika, geometrija, prirodopis itd. Hoče se tudi reformirati znanstveno in pedagoško vzgojo srdenjskega učiteljskega. — V srednješolski anketi so se izvršila važna glasovanja. Vprašanje, ako naj se maturo ohrani v sedanjih sestavi, je dobilo manjšino, večino tudi ni dobila popolna odprava mature. Sprejet je predlog, naj se maturo bistveno predrugači, oziroma olajša. Naučni minister je izjavil, da bo dal še za letošnjo maturo v lastnem delokrogu tozadevna določila. Uspeh ankete je, da se bo pismena matura odpravila, pri ustni maturi se pa uvedejo olajšanja.

**** Avstrijske javne srednje šole leta 1907.** Statistični oddelek c. kr. naučnega ministarstva je pred kratkim dokončal svoje račune za leto 1907. Po uradnih podatkih poročamo: Število gimnazij je bilo na Nižjem Avstrijskem 35, na Gornjem Avstrijskem 8, v Solnograškem 2, na Štajerskem 9, na Korškem 3, na Kranjskem 6, na Primorskem 7, v Tirolji 12, na Češkem 67, na Moravskem 30, v Šleziji 7, v Galiciji 55, v Bukovini 8 in v Dalmaciji 5. Skupaj je bilo 254 gimnazij. — Od teh je bilo 19 spodnjih gimnazij, 3 realne gimnazije, 218 višjih gimnazij, 13 realnih višjih gimnazij in 1 višja realna gimnazija. — Te zavode so vzdrževali: država 193, dežele 11, mesta 8, škofje 7, nemški redi 15, zakladi (fondi) 4 in privatniki 16 gimnazij. — Po učnem jeziku je bilo 126 nemških, 52 čeških, 49 poljskih, 6 italijanskih, 6 maloruskih, 5 srbohrvaških in 13 utrakvistčnih, slovenski nobeden! — Real je bilo na Nižjem Avstrijskem 21, v Gornji Avstriji, na Kranjskem in v Dalmaciji po 2, v Solnograškem, na Korškem in v Bukovini po 1, na Štajerskem 7, na Primorskem 5, na Tirolskem 5, na Češkem 42, na Moravskem 33, v Šleziji 4, v Galiciji 11. Skupaj je bilo 137 realk. — Država je vzdrževala 100, dežele 30, mesta 4, meniški red 1, zakladi 1 in privatniki 1 realko. — Po učnem jeziku je bilo realk 77 nemških, 43 čeških, 11 poljskih, 4 laške, 1 srbohrvaška, 1 utrakvistčna, slovenska nobena; — Avstrijske gimnazije so štele v minulem šolskem letu 89.432 učencev in učenk, realke pa 45.944.

Književnost in umetnost.

Publikacije „Slovenske šolske Matice“ za l. 1907. so ravno kar izšle in so nam napravile mnogo resničnega veselja. „Slovenska šolska Matica“ je izdala te-le knjige: 1. Šola in dom s posebnim ozirom na roditeljske večere. I. Teoretični del. Napisal Dragotin Pribil, c. kr. vadniški učitelj in šolski nadzornik v Krku (Istra). Uredil

dr. Fr. Hlešič. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

2. Didaktika. (Obče in posebno ukoslovje) II. del. Posebno ukoslovje slovenskega učenega jezika v ljudski šoli. Spisal dr. J. Bezjak. II. snopič. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

3. Pedagoški Letopis. VII. zvezek. Uredila H. Schreiner in dr. Jos. Tomlinšek. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

4. Nazorni nauk. Za drugo in tretje šolsko leto. Spisala Ljudevit Černež in A. Stupca. Natisnil Dragotin Hribar v Ljubljani.

O tem bogatem knjižnem daru priobčimo seveda posebno oceno. Danes rečemo samo: „Čast Slovenski šolski Matici!“

„Zvonček“, najboljši list s podobami za slovensko mladino, prinaša v drugi številki sledečo vsebino: 1. Pedenji-možek, mali Muk. Fran Žgur. Pesem. — 2. Naša Minka na Gorenjskem. Juraj Pangrac. Povest. — 3. Zgodbe iz živalskega življenja. — m. Povest. 4. Mladi fizik. J. N. Poučni spis s podobo. — 5. Zajec in jablana. Polenčan. Basen. — 6. Trije učenjaki. Podoba v barvotisku. 7. Osel in pav. Mihael Levstik. Basen. — 8. Na saneh. Fr. Ločniškar. Pesem. — 9. Pozimi. Fran Žgur. Pesem. — 10. Jój — Zvonček. Ivo Trošt. Povest s podobo v barvotisku. — 11. Mož beseda. M. Levstik. Povest. — 12. Minki za god. Podoba v barvotisku. — 13. Pouk in zabava. Zadnji hleb. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Kaj človek je. — Dragocen biser. — Največji zvon na svetu. — Besedna naloga. Ljubomir Vidmajer. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Domače ognjišče. Štev. 1. — Leto II. Vsebinska: 1. Ljudevit Stiasny: Dajte nam boljših mater in dobili bomo boljše može; — 2. Domači zdravnik. Dr. Démetre vitez Bleiweis-Trsteniški: O boju proti jetiki, osobito z ozirom na našo mladino in na razmere v šolah. — 3. Slike iz vzgoje. Anton Pesek: Sesta božja zapoved. 4. Listek. Ferdo Plemič: Mačka. — 5. Dopisi. 6. Drobline. — Ta bogata in izbrana vsebina dokazuje, da se uredništvo zaveda svoje dolžnosti in da bo tudi izpolnilo, kar je obljubilo. Sedaj izhaja „Dom. ognjišče“ v platnicah. Sicer pa opozarjamo na listek v 3. letošnji številki „Učit. Tovariša“.

Stenski zemljevid Primorskega (neposredno-državnega mesta Trsta, poknežene grofje Goriške-Gradišanske in mejne grofje Istre). Pripredil prof. Fr. Orožen. Merilo: 1:130.000. Založil Ed. Hölzel na Dunaju. Cena v mapi 42 K, na palicah 44 K. — Ta zemljevid je krasno delo, fino in natančno izvedeno in dela čast tako g. prof. Orožnu kakor tudi založniku Hölzlu. Za šolsko porabo si ne moremo misliti boljšega in popolnejšega zemljevida. Priporočamo ga najtopleje!

Karel Havliček: Krst sv. Vladimira. Povedali smo že, da je izšla v založbi „Svobodne Misli“ ta znamenita Havličkova satira. — „Krst sv. Vladimira“ je najimenitnejše Havličkovo pesniško delo. Pripoveduje nam, kako je ukazal car Vladimir utopiti neposlušnega boga Peruna, ki mu neče na njegov god grmeti namesto kanonade. Sedaj, ko nimajo Rusi boga, nastane velika zadrega za duhovništvo in vlado. Končno razpiše car po dolgem posvetovanju konkurz na novo vero. To se takoj zavze po svetu, in papež pošlje v Rusijo jezuitsko vojsko, ki prepeva svoj klasični jezuitski marš. — „Krst sv. Vladimira“ je najbolj krepka satira, kar jih ima v tem smislu češka literatura. S trdo in neizprosno resnico bije Havliček po uničujočem sistemu, ki zlorablja vse, da dožene svoj namen, ki je izkoriščanje ljudstva. Snov je zajeta iz ruske zgodovine, kakor jo pripoveduje Nestor, toda Vladimir živi še danes in jezuitski marš pojo še vedno — zlasti na Slovenskem. — Knjiga je ilustrovana. Karikatura Gellnerjevo so nekaj posebnega, izbornega, tako da je celotna knjiga prava naslada, samo ko bi bil prevod boljši. V uvodu je kratko in jasno očitano življenje in delovanje Havličkovo, ki ga je lansko leto hvalil in poveličeval tudi „Slovenec“... Cena knjigi je samo 50 h (češka stane 1 K).

Knjižnica časopisa „Naprej!“ v Idriji: Anton Kristan, urednik časopisa „Naprej!“ v Idriji, je začel izdajati brošure, ki naj seznanijo občinstvo s težnjami in smotri socialne demokracije. Doslej so izšli štirje zvezki:

I. zvezek: Socializem. Cena 20 h.
II. zvezek: Socialna demokracija in kmetijsko ljudstvo. Cena 10 h.
III. zvezek: Zakaj smo socialisti? Cena 14 h.

IV. zvezek: Komunistični manifest. Napisala Karel Marks in Friderik Engels. Preložil M. J.—č. Cena 40 h.

Komur je do tega, da se pouči o bistvu in ustroju, o namenih in smotrih socialne demokracije, naj seže po teh cenah knjižicah, ki se dobe v vseh knjigotrdnicah.

Škola. List za učitelje in prijatelje šole izdaja neumorno delavni zagrebški učitelj Stjepan Širola. „Škola“ izhaja že XIX. leto, se zavzema za učiteljske interese in bodri učitelstvo na pedagoško-naučno in prosvetno delo. Letošnja prva številka ima sledečo vsebino: